

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PSYCHOLOGIE

Seminář z psychologie duševního vývoje – Morální vývoj 1

Vypracoval/a : Tereza Křenová

v Šumperku, 28.3.2008

Úvod

Za téma seminární práce jsem si vybrala morální vývoj jedince. Za úkol jsem měla posoudit morální úroveň dotazovaných dětí. Hodnocení pak probíhalo na základě teorie morálního vývoje dětí Jeana Piageta. Pro svoji práci jsem si vybrala dvě děvčátka různého věku, kterým jsem převyprávěla dva příběhy a poté jim kladla zadané otázky, ze kterých jsem se následně snažila vyvodit jejich morální úroveň.

Výzkum

Pro usuzování morálního vývoje jsem si vybrala dvě děvčátka. První holčičce(Raduška) jsou 4 roky a 2 měsíce. Druhé holčičce(Stázinka) je 5 let a 10 měsíců. Převyprávěla jsem jim následující dva příběhy a položila následující otázky.

Příběh č. 1.:

„Malý Honzík je ve svém pokoji. Zavolají jej k jídlu. Jde do jídelny. Za dveřmi však stojí stůl, na kterém je podnos s pěti hrnečky. Honzík nemůže vědět, že je stůl za dveřmi. Vstoupí, dveře narazí do stolu a prásk! pět hrníčků spadne na zem a rozbije se.“

Příběh č. 2.

„Byl jednou jeden malý chlapec, který se jmenoval Pepík. Jednoho dne, kdy nebyla maminka doma, dostal chuť na marmeládu, která byla ve skříni. Vylezl na židli a natáhl ruku, ale marmeláda byla příliš vysoko a Pepík se k ní nemohl dostat. Když se o to přece jen pokusil, shodil sklenici s marmeládou. Ta spadla na zem a rozbila se.“

Po převyprávění příběhů položte dětem následující otázky:

Provinily se tyto děti stejně?

Je Pepík/Honzík více zlobivý než Honzík/Pepík?

Které z dětí je horší a proč?

Kdo by měl být potrestán?

Raduška (4 roky a 2 měsíce)

Příběh jsem musela trochu upravit. Na následující otázky odpovídala takto:

Děti se neprovinily stejně. Pepík je zlobivější než Honzík, ale na otázku, proč je Pepík více zlobivý nedokázala odpovědět. Pepík by měl být potrestán.

Stázinka (5let a 10 měsíců)

Při prvním přečtení nedávala pozor. Odpovídala váhavě. Přečetla jsem jí oba dva příběhy ještě jednou a poté odpověděla, že Pepík je zlobivější, protože Honzík nevěděl, že za stolem je stůl s hrnečky a Pepík měl počkat na maminku, aby mu marmeládu sundala. Pepík by měl být potrestán a Honzíkovi by se to mělo vysvětlit.

Vyhodnocení

Podle Piageta a jeho stádií morálního vývoje mají být děvčátka v předoperačním stádiu myšlení-předškolní věk.

V jejich morálním usuzování dospěly ke stejnému výsledku a to, že Pepík je zlobivější než Honzík.

Starší holčička uvedla, že příčinou toho, že je Pepík zlobivější je to, že to udělal za zády maminky, místo aby na ni počkal a poprosil ji o to, aby mu marmeládu podala. Na druhé straně je Honzík, který za to nemohl, protože nevěděl, že za dveřmi stojí stůl s hrnečky. Tady se u této holčičky projevuje druhé stádium morálního vývoje Piageta- stádium konkrétních operací, to proto, že zde poukazuje na důležitost autority v jednání. Správné je takové jednání, které je schváleno autoritou. Dále lze usoudit, že tato dívka je orientována na trest.

Mladší holčička nedokázala uvést příčinu toho, proč je Pepík ten zlobivější. Uvedla pouze, že by měl být potrestán Pepík, který je pro ni zlobivějším. Z toho usuzujeme, že stejně jako starší holčička, se i tato orientuje na trest.

Stádia morálního vývoje dle Piageta

U J. Piageta souvisí morální vývoj těsně s vývojem myšlení. Je jasné, že to, jak dítě morálně uvažuje, je závislé na tom, jak uvažuje vůbec. Piaget vidí problém zkoumání morálního vývoje v tom, že dítě se pohybuje a jedná ve světě dospělých – a proto se musí přizpůsobovat jejich morálce. Pro lepší pochopení dětské morálky analyzoval Piaget vývoj *užívání pravidel* a jejich vytváření u hry s kuličkami.

I. Předškolní věk-předoperační stádium myšlení

na počátku: amorální stádium (egocentrismus: dobré je to, co je dobré pro mne), posléze individualismus - hledání osobního prospěchu -- odměna a trest ("tržní" přístup, dobrý čin se musí vyplatit)

1. Zaměření na trest a poslušnost (chování se utváří zpevňováním-posilování a utlumování)
2. Individualistická účelovost a výměna (správný čin se musí vyplatit) -- dítě se chová k druhým dobře proto, že samo z toho něco má

II. Mladší a střední školní věk, 7-11 let- stádium konkrétních operací

mravní jednání i hodnocení se podřizuje skupině (správný chlapec, hodná dívka); autorita a sociální pořádek jsou přijímány jako přirozená povinnost. Správné je takové jednání, které je schvalováno autoritou a je také přijímáno skupinou. Možnost rozdílného jednání pod veřejnou kontrolou a bez ní, význam veřejného mínění.

3. Plnění požadavků autority a konformita ("hodné dítě")
4. Řád a zákon (respekt k společenskému uspořádání a dodržování pravidel a zákonů, funguje svědomí)

III. 12 let a výše-stádium formálních operací

jednání směřuje k nalezení "společné úmluvy" ve vztahu k platným pravidlům (užitečnost a právo jednotlivce) a smysl pro povinnost a zákonnost (pravidla je často žádoucí měnit).

Nakonec (v nejvyšším stádiu, tj. jen u malé části populace) dospívá k univerzálním etickým zásadám (kategorický imperativ - Kant) "vyšší princip mravní"čiň tak, jak chceš, aby tobě činili druzí. Jedinec dokáže vidět za úroveň povrchní spravedlnosti a oprávněnosti (občanská neposlušnost).

5. Společenská úmluva, smysl pro spravedlnost a zákonnost
6. Univerzální etické zásady